

Einde van Rijnders' montagetoneel

Theater Gerardjan Rijnders

► Montagetheater van Rijnders blijkt bij nieuwste voorstelling uitgewerkt.

► De menselijke ondergang wordt verbeeldingsloos uitgebeeld.

AMSTERDAM Gerardjan Rijnders is zonder twijfel een van de grote theatervernieuwers van de afgelopen dertig jaar. Met name de montagevoorstellingen die hij in de jaren tachtig en negentig maakte bij Toneelgroep Amsterdam behoren tot de hoogpunten van het moderne theater. Met voorstellingen als *Bakeliet*, *Ballet* en *Count your blessings* introduceerde hij een compleet nieuwe vorm, waarin hij losse flarden tekst uit kranten en televisie, of zo maar opgepikt in de tram, combineerde met verheven monologen en dat dan vervolgens monteerde in theater waarin beweging, muziek en beeldende kunst een belangrijke rol speelden. Die voorstellingen hadden weliswaar een hoog kunst-om-kunst-gehalte, maar ze zeiden wel degelijk belangrijke zaken over de stand van zaken in het land.

In zijn nieuwe stuk *Tragedie* bij Toneelgroep Amsterdam heeft hij dat montageconcept opnieuw toegepast. Maar helaas: het blijkt uitgewerkt. In deze tijd waarin er al zoveel gemonteerd wordt, waarin fictie en werkelijkheid elkaar weweduwen, waarin de zapcultuur gemeengoed is geworden, is er misschien wel juist behoefte aan rust en ordening in plaats van allerlei losse flarden en invallen die over elkaar heen buitelen.

Zonder iets af te willen doen aan de goede bedoelingen van Rijnders, maar dat de mensheid uiteindelijk in zijn eigen vuil zal smoren, is een wel erg voor de hand liggende conclusie in *Tragedie*. In zijn stuk heeft Rijnders het klassieke koor uit de Griekse tragedie gebruikt als metafoor voor de onverschilligheid van de moderne mens. Was het altijd de taak van dat koor om het menselijk handelen van commentaar te voorzien, dit koor is daar wars van. Het heeft zich letterlijk op een eiland teruggetrokken - alle menselijke ellende is gezien, alle smeebeden zijn gehoord, de mensheid zoekt het verder zelf maar uit.

Dat eiland is in *Tragedie* door Marc Warning prachtig vormgegeven. Ingeklemd tussen een grote vijver met brak water en een enorm videoscherm waarop pro-

jecties van regen en water worden afgewisseld met beelden van Amsterdamse straatjes, zit het vijfkoppige koor zich stierlijk te vervelen. Met praatjes voor de vaak wordt geprobeerd de tijd te doden.

Op gezette tijden wordt dit gekeuvel verstoord door voorbij rennende, in paniek verkerende mensen. Deze hulpbehoevende sloebbers zijn gekleed in zwarte en grijze kleding, als echte verworpenen der aarde. Maar hoe ze ook schreeuwen, aandacht krijgen ze niet meer van het koor. Integendeel: hun klaagzangen worden voortdurend weggehoond.

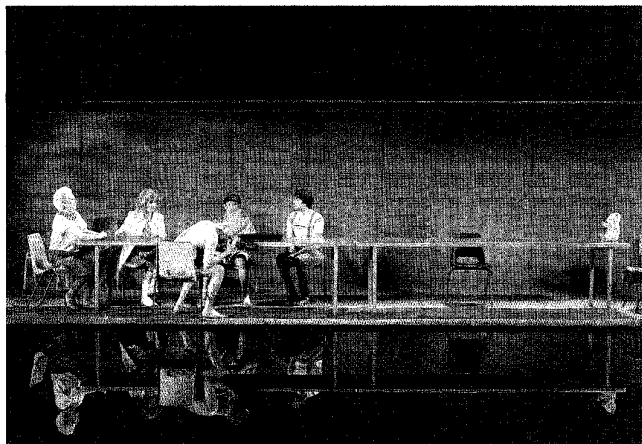
Zo gaat dat een uurtje door - waarin het koor afwisselend praat, zingt en zing-zegt, op muziek van Boudewijn Tarenskeen. En dan grijpen de twee technici in, die al die tijd aan de zijkant met een indrukwekkende batterij aan apparatuur in de weer zijn geweest. Met korte tussenpozen veroorzaken zij drie enorme ontploffingen, waarna vijver alles behalve rimpelloos zal zijn. Aan het eind drijven de slachtoffers van al deze menselijke agressie levenloos rond tussen een enorme berg afval die intussen uit de hemel op aarde is neergedaald.

Genoeg te zien dus in *Tragedie*, maar er wordt weinig aan de verbeelding overgelaten. De mens zal eindigen op zijn eigen mestvaalt, tussen de lege McDonalds-doodsjes en colablikjes - meer is het niet. De vorm is hier superieur aan de inhoud, en daar kan dit ensemble (met onder anderen Kitty Courbois, Marieke Heebink, Jacob Derwig en Fedja van Huêt) niet veel meer aan verhelpen.

Rijnders is sinds hij in 2001 weg is als artistiek leider van Toneelgroep Amsterdam uitermate actief. Er is voor hem altijd wel werk aan de winkel, als veelgevraagd tekstschrijver en regisseur. Maar met *Tragedie* lijkt hij nu toch echt definitief een punt te moeten zetten achter zijn montagevoorstellingen: de vorm is ingehaald door de tijd.

Hein Janssen

Tragedie door Toneelgroep Amsterdam. Tekst en regie Gerardjan Rijnders. Compagnietheater Amsterdam, 18 maart. Daar t/m 14 april.

Sceen uit *Tragedie* van Gerardjan Rijnders door Toneelgroep Amsterdam

Small text and images from a newspaper page, including a large black rectangular area and some illegible text.